

Advies nr 30/2009 van 28 oktober 2009

Betreft: Advies betreffende een ontwerp van Internationale Standaard inzake de Bescherming van de Persoonlijke levenssfeer (ISPP) in het kader van het antidopingbeleid (versie juni 2009) (A/09/025)

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

Gelet op de wet van 8 december 1992 *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens* (hierna WVP), inzonderheid artikel 29;

Gelet op het verzoek om advies van Dhr. Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport ontvangen op 08/09/2009;

Gelet op het verslag van Dhr. Yves Roger;

Brengt op 28 oktober 2009 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Dhr. Philippe Muyters, Vlaams Minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, verzoekt om het advies van de Commissie betreffende de Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens (versie juni 2009), welke werd opgesteld in het kader van het Mondiale anti-dopingprogramma¹.

Context van de aanvraag²

2. Het Mondiale antidopingprogramma en de daarmee verband houdende antidopingactiviteiten gaan soms gepaard met de registratie en verwerking van persoonsgegevens (bv. verwerking van verblijfgegevens van sporters in het kader van dopingcontroles buiten wedstrijdverband, verwerking van (gezondheids-)gegevens inzake dispensaties voor therapeutisch gebruik van verboden stoffen, publiekelijke bekendmaking van resultaten van dopingcontroles). Met betrekking tot de bescherming van deze persoonsgegevens bepaalt artikel 14.6 van de Mondiale anti-doping Code dat elke anti-dopingorganisatie ervoor moet zorgen dat zij bij het verwerken van persoonlijke informatie met betrekking tot sporters en derden de toepasselijke wetgeving inzake gegevensbescherming en privacy naleeft, evenals de Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, die het WADA (World Anti-Doping Agency) dienaangaande zal aannemen. In deze Internationale Standaard wordt een minimum aan gemeenschappelijke regels beschreven die moeten worden nageleefd bij het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens op grond van de Mondiale anti-doping Code.

3. Op 19 maart 2008 boog de Commissie zich, in haar advies nr. 12/2008, reeds over een eerste ontwerpversie van deze Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens. Hoewel de Commissie toen een gunstig advies uitbracht, diende zij vast te stellen dat de inhoud van de toen voorliggende tekst op meerdere punten afweek van de Belgische WVP en het KB van 13 februari 2001 ter uitvoering van de WVP en dat bepaalde waarborgen die hierin verankerd liggen, niet aan bod kwamen in de Internationale Standaard. Niettemin meende de Commissie dat deze divergenties geen gevaar vormen voor de privacy van de sporters, aangezien de Internationale Standaard enkel minimumnormen oplegt, waarbij de nationale geldende regelgeving steeds primeert en waarbij een gebeurlijke implementatie in Belgisch recht

¹ De belangrijkste instrumenten in dit kader zijn: 1) de Anti-doping Conventie van de Raad van Europa van 16 november 1989, door België geratificeerd op 30 november 2001, 2) de Mondiale anti-doping Code van het World Anti-Doping Agency (WADA), waaromtrent de Vlaamse regering zich op 23 mei 2003 bij de Verklaring van Kopenhagen engageerde (louter politiek akkoord) tot implementatie over te gaan en 3) de Internationale Conventie tegen het Dopinggebruik in de Sport (UNESCO) van 19 oktober 2005.

² Zie ook het door de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer reeds uitgebrachte advies nr. 12/2008 van 19 maart 2008 *omtrent het ontwerp van een internationale standaard voor de privacybescherming van een sporter in het kader van dopingbestrijding*.

deze verschillen in rekening zal moeten brengen waardoor desgevallend meer verregaande beschermingsmaatregelen zullen moeten worden opgelegd, gelet op de Belgische privacyregelgeving.

De Commissie benadrukte bij voormeld advies bovendien dat zij, met het oog op een gecoördineerde Europese of internationale aanpak, met haar advies, geen afbreuk wenst te doen aan het standpunt dat ter zake desgevallend door de Groep 29³ of het Comité nr. 108⁴ zou worden ingenomen.

4. Ook de Groep 29 nam reeds vorige versies van de Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens onder de loep⁵. In haar adviezen stond de Groep 29 wel positief ten aanzien van het initiatief tot het opstellen van dergelijke Internationale Standaard, maar kon zij de voorgelegde ontwerpen niet ondersteunen aangezien de minimumvereisten die erin waren opgenomen niet beantwoordden aan de minimumnormen die de Europese regelgeving inzake gegevensbescherming voorschrijft.

5. De tekst van de Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens werd, ingevolge voormelde kritieken in juni 2009 nogmaals aangepast. Het is deze laatste versie die het voorwerp uitmaakt van onderhavig advies.

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Voorafgaande opmerking

6. De Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens beschrijft een aantal na te leven **minimumnormen welke in geen geval afbreuk doen aan (gebeurtlijker strengere) nationaal geldende regelgeving** (zie artikel 4 van de Internationale Standaard).

Ook de Groep 29 benadrukte dat de verantwoordelijken voor de verwerking in de EU bij de verwerking van persoonsgegevens hun nationale wetgeving dienen na te leven en derhalve de Mondiale anti-doping Code en de Internationale Standaard(en) dienen te negeren wanneer deze met de nationale wetgeving in strijd zijn.

³ Deze werkgroep werd opgericht in uitvoering van artikel 29 van Richtlijn 95/46/EG en betreft een onafhankelijk Europees adviesorgaan inzake bescherming van persoonsgegevens.

⁴ The Consultative Committee of the convention for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data.

⁵ Zie: Advies 3/2008 van 1 augustus 2008 *over het ontwerp voor een internationale standaard inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in het kader van de wereldantidopingcode* en Tweede advies 4/2009 *over de Internationale Standaard van het Wereldantidopingagentschap (WADA) voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, aanverwante bepalingen van de WADA-code en andere privacyvraagstukken in de context van de bestrijding van doping in de sport door het WADA en (nationale) antidopingorganisaties.*

7. De Commissie zal zich dan ook in onderhavig advies beperken tot een marginale toetsing van de momenteel voorliggende versie van de Internationale Standaard aan de Belgische WVP en haar uitvoeringsbesluit van 13 februari 2001, inzonderheid aan de in haar advies nr. 12/2008 van 19 maart 2008 terzake reeds geformuleerde opmerkingen, waarbij ook de kritiek van de Groep 29 voor ogen wordt gehouden (zonder daarbij te oordelen over een al dan niet bevredigende implementatie van diens aanbevelingen, wat uiteraard aan de Groep 29 zelf toekomt).

2. Begrippen en definities

8. In de huidige versie van de Internationale Standaard worden ook (gerechtelijke) persoonsgegevens betreffende het *'begaan van misdrijven (criminele of andere)'* als 'gevoelige persoonsgegevens' aangemerkt, wat in de versie van 2008 nog niet het geval was. Niettemin lijkt het begrip 'gevoelig gegeven' zoals gedefinieerd in de Internationale Standaard niet volledig samen te vallen met wat daaronder wordt verstaan in de Belgische WVP, inzonderheid artikelen 6, 7 en 8.

3. Rechtmatigheid – verwerkingsgrond

9. De huidige Internationale Standaard voorziet in artikel 6 dat de verwerking van persoonsgegevens enkel kan gebeuren op basis van:

- hetzij *'geldige wettelijke gronden'*,
- hetzij de *'geïnformeerde toestemming'*⁶ van de betrokkene.

10. Onder voormelde ***'geldige wettelijke gronden'*** moeten kennelijk niet alleen *'wettelijke verplichtingen'* worden verstaan, maar ook *'de uitvoering van een overeenkomst'* of *'de bescherming van de wezenlijke belangen van de deelnemer en van andere personen'* (zie artikel 6.1). Behalve wanneer de geldende wetgeving zich hiertegen zou verzetten, moet hieronder eveneens worden verstaan: *'een onderzoek in te stellen of verder te voeren over vermoedelijke inbreuken door de deelnemer op de anti-dopingregels'*, *'actie te ondernemen of deel te nemen aan acties met betrekking tot vermoedelijke inbreuken door de deelnemer op de anti-dopingregels'* of *'gerechtelijke aanspraken te maken, uit te oefenen of zich te verdedigen tegen gerechtelijke aanspraken met betrekking tot de antidopingorganisatie, de deelnemer of beide'*. (zie artikel 6.3, punt b)

De Internationale Standaard maakt op dit vlak geen onderscheid tussen de verwerking van niet-gevoelige en gevoelige persoonsgegevens, hoewel deze laatste, conform de bepalingen van de Belgische WVP, slechts in een aantal limitatief omschreven gevallen mogen verwerkt worden.

⁶ De Groep 29 uitte in haar advies 4/2009 van 6 april 2009 (p. 12) haar bezorgdheid aangaande het 'vrije' karakter van een gebeurlijke toestemming, gezien de sancties en consequenties die verbonden zijn aan een weigering van deelnemers om zich aan de verplichtingen van de Mondiale anti-doping Code (bv. het verstrekken van verblijfsgegevens) te onderwerpen.

11. Voor zover wordt gewerkt met de '**geïnformeerde toestemming**' als verwerkingsgrond, wordt in artikel 6.2 van de actuele Internationale Standaard gespecificeerd dat deze voor de verwerking van gevoelige persoonsgegevens uitdrukkelijk en schriftelijk moet worden gegeven, waarbij wordt tegemoet gekomen aan de opmerking van de Commissie terzake in haar advies nr. 12/2008, randnummer 18.

4. Proportionaliteit

12. Hoewel de adviesaanvraag enkel de Internationale Standaard voor Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens als voorwerp heeft en niet de Mondiale anti-doping Code zelf, waarvan weliswaar enkele artikelen ter informatie in de Internationale Standaard worden vermeld, wenst de Commissie toch haar bezorgdheid uit te spreken, omtrent de regeling inzake 'Publiekelijke bekendmaking' (van resultaten van dopingtesten en sancties) in artikel 14.2. van voormelde Code. Zij deelt de mening van de Groep 29⁷ dat de **publicatie van sancties op internet gedurende minstens één jaar**, niet noodzakelijk is om de door het WADA gestelde doeleinden te bereiken, nu deze ook kunnen worden bereikt op een wijze die minder schadelijk is voor de betrokken personen en dat de gevolgen van dergelijke maatregel niet in verhouding staan tot het gewenste doel.

De Commissie wenst in dit kader ook te verwijzen, enerzijds, naar haar advies nr. 21/2003 van 14 april 2003 betreffende een voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 27 maart 1991 inzake medische verantwoorde sportbeoefening, waarbij zij dergelijke publicatie van sancties op een open website reeds overmatig achtte en, anderzijds, naar het arrest nr. 16/2005 van 19 januari 2005 van het Arbitragehof, waarbij deze bestreden publicatie strijdig werd bevonden met artikel 22 GW wegens niet noodzakelijk met het oog op de nagestreefde doelstelling die op een voor de betrokkene minder nadelige wijze kan worden gerealiseerd en waarvan de gevolgen onevenredig zijn met de doelstelling.

Een dergelijke publicatie op internet gaat bovendien verder dan en is dus in strijd met wat de Vlaamse regelgeving⁸ dienaangaande voorziet, met name bekendmaking via 'beveiligde communicatiekanalen'.

⁷ Zie advies 4/2009 van 6 april 2009, p. 18 en 19.

⁸ Zie artikel 47, §5, tweede lid van het decreet van 13 juli 2007 *inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening* en artikel 71, tweede lid van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2008 *houdende uitvoering van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening*.

5. Transparantie – informatieverplichting

13. De huidige versie van de Internationale Standaard bepaalt in artikel 7.2 uitdrukkelijk dat de informatie betreffende de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens aan de betrokkenen moet worden verschaft, **voorafgaand of op het ogenblik waarop de gegevens worden ingezameld**, waarbij wordt tegemoet gekomen aan de opmerking van de Commissie in haar advies nr. 12/2008, randnummer 19. Deze regel zou echter ook moeten gelden wanneer de persoonsgegevens niet door de betrokkene zelf (maar door een 'derde') worden aangebracht.⁹

De Commissie moet daarenboven vaststellen dat, zoals ook reeds opgemerkt in voormeld advies nr. 12/2008 (randnummer 20), de inhoud van de voorziene kennisgeving ook in de huidige versie van de Internationale Standaard tekortschiet, inzonderheid voor wat betreft de verwerking van 'gevoelige persoonsgegevens', waarvoor de artikelen 25 en 26 van het koninklijk besluit van 13 februari 2001 immers toch bijkomende elementen voorzien.

6. Mededeling persoonsgegevens aan (andere) antidopingorganisaties en derden

14. In haar advies nr. 12/2008 (randnummers 24 tot 27) vestigde de Commissie, inzake doorgifte van persoonsgegevens, de aandacht op volgende punten:

- opdat de doorgifte van persoonsgegevens aan andere anti-dopingorganisaties en/of derden toelaatbaar zou zijn, dient hiertoe ofwel in een **wettelijk of reglementair kader** te worden voorzien, ofwel dient deze doorgifte te kaderen 'binnen de **redelijke verwachtingen**' van de sporter' (bv. wanneer deze hiervoor zijn toestemming heeft gegeven)
- bij doorgifte van persoonsgegevens naar landen buiten de EU, moeten de nodige maatregelen worden genomen bij gebreke aan een '**passend beschermingsniveau**' (overeenkomst, ondubbelzinnige toestemming, ...)¹⁰.

15. In de huidige versie van de Internationale Standaard lijken deze opmerkingen in rekening te zijn gebracht, alleszins toch wat betreft de vrijgave van persoonsgegevens ten aanzien van andere anti-dopingorganisaties (zie artikel 8.1 en 8.2).

De Commissie heeft echter wel bedenkingen bij de eerder vaag omschreven mogelijkheid, voorzien in artikel 8.3, punt c van de hier voorliggende tekst van de Internationale Standaard, om persoonsgegevens bekend te maken aan 'derden', *'wanneer deze bekendmakingen noodzakelijk zijn om de orde- of overheidsdiensten te helpen bij het opsporen, onderzoeken of vervolgen van een misdrijf of een inbreuk op de Code, op voorwaarde dat de aangevraagde persoonsgegevens*

⁹ Ook de Groep 29 formuleerde reeds een opmerking in die zin in haar advies 4/2009 van 6 april 2009, p. 10.

¹⁰ Ook de Groep 29 legde hierop de nadruk in haar advies 4/2009 van 6 april 2009, p. 14-16.

rechtstreeks relevant zijn voor het misdrijf in kwestie en dat de autoriteiten deze gegevens op geen enkele andere redelijke manier kunnen verkrijgen'.

7. Beveiligingsmaatregelen en verantwoordelijkheid

16. In artikel 9 van de huidige Internationale Standaard wordt aandacht gevraagd voor de implementatie van de gepaste technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen bij de verwerking van persoonsgegevens.

Het komt gepast voor in deze context nogmaals (zie ook randnummer 28 van het advies nr. 12/2008 van de Commissie) te verwijzen naar de door de Commissie uitgewerkte **'Referentiemaatregelen inzake beveiliging, toepasbaar op elke verwerking van persoonsgegevens'**.¹¹

17. In haar advies nr. 12/2008 (randnummer 29 en 30) wees de Commissie ook op de verplichtingen van de verantwoordelijke voor de verwerking op dit punt in zijn verhouding tot de **verwerker**.¹² De Internationale Standaard werd in zijn huidige versie aangevuld met een artikel 9.5 waarin wordt gesteld dat antidopingorganisaties 'derde agenten' moeten kiezen *'die voldoende garanties bieden overeenkomstig de toepasselijke wet en deze Standaard met betrekking tot de technische en organisatorische maatregelen die de uit te voeren verwerking beheersen'*.

18. In haar advies nr. 12/2008 (randnummer 34) merkte de Commissie ook op dat de verwerking van persoonsgegevens betreffende de gezondheid overeenkomstig de Belgische WVP in principe dient te gebeuren onder de verantwoordelijkheid van een **beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg** en dat dienaangaande in de Internationale Standaard die toen voorlag niets was voorzien. Ook de huidige versie van Internationale Standaard blijft op dit punt in gebreke.

8. Bewaartermijn

19. Artikel 10 van de voorliggende Internationale Standaard wordt in het algemeen bepaald dat persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan nodig in het kader van doeleinden waarvoor ze werden verkregen, **zonder concrete maximale bewaartermijnen** vast te leggen.¹³ Er wordt wel voorzien dat *'het WADA richtlijnen zal uitwerken die specifiekere bewaartermijnen vooropstellen voor de verschillende persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van de strijd tegen doping'*.

¹¹ Zie: <http://www.privacycommission.be/nl/static/pdf/referenciemaatregelen-vs-01.pdf>.

¹² Ook de Groep 29 wees in haar advies 4/2009 van 6 april 2009 (p. 11) op de verplichtingen van de artikelen 16 en 17 van Richtlijn 95/46/EG.

¹³ Ook de Groep 29 merkte het gebrek aan maximale bewaartermijnen reeds op in haar advies 4/2009 van 6 april 2009, p. 5 en 18.

9. Rechten van betrokkenen

20. In haar advies nr. 12/2008 (randnummer 32) merkte de Commissie op dat in de toen voorliggende Internationale Standaard een **beperking van het recht op toegang** in hoofde van de betrokkene tot zijn persoonsgegevens werd voorzien (bv. bij onevenredige last wat kosten en inspanningen betreft in hoofde van de verantwoordelijke voor de verwerking), dat niet strookt met de Belgische regelgeving terzake.¹⁴ De Commissie moet vaststellen dat deze beperking ook in de actueel voorliggende versie van de Internationale Standaard werd behouden.

21. De Commissie stelde in haar advies nr. 12/2008 (randnummer 33) tevens vast dat een aantal rechten die de betrokkene heeft krachtens de Belgische WVP (waaronder **recht op verbetering** en **recht op verzet**) niet aan bod kwamen in de haar toen voorgelegde Internationale Standaard. Zonder concrete vermelding van deze rechten, stelt de huidige Internationale Standaard in artikel 11.5: *'Onverminderd enige andere rechten die de deelnemer kan hebben conform de geldende wetten, heeft een deelnemer ook het recht om een klacht in te dienen ...'*.

III. BESLUIT

22. De Commissie stelt vast dat de voorliggende Internationale Standaard toch nog steeds op enkele punten niet beantwoordt aan wat aan waarborgen inzake bescherming van persoonsgegevens is voorzien in de Belgische WVP en haar uitvoeringsbesluit van 13 februari 2001. Aangezien de Internationale Standaard een aantal na te leven **minimumnormen welke in geen geval afbreuk doen aan (gebeurlijk strengere) nationaal geldende regelgeving** (zie artikel 4 van de Internationale Standaard) beschrijft, maakt de Commissie zich dan ook op dit punt niet al teveel zorgen betreffende de privacy van de sporters, daar een (strengere) nationale regelgeving steeds dient te primeren op de Internationale Standaard voor Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en Persoonsgegevens.

¹⁴ Ook de Groep 29 achtte deze beperking strijdig met de bepalingen van de Richtlijn 95/46/EG in haar advies 4/2009 van 6 april 2009, p. 11.

OM DEZE REDENEN

23. Neemt de Commissie akte van het feit dat de Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens minimumnormen beschrijft die in geen geval afbreuk kunnen doen aan de strengere Belgische WVP en het koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering ervan;

Stelt de Commissie vast dat de Internationale Standaard voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de Persoonsgegevens niet op alle vlakken het beschermingsniveau haalt zoals voorzien in de Belgische WVP en het koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering ervan.

Voor de Administrateur m.v.,

De Voorzitter,

(get.) Patrick Van Wouwe

(get.) Willem Debeuckelaere